

LA, RE/Ulla Suotunen, Jussi Välimaa

1.8.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö

**Lausuntopyyntö lomitussääntöjen kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutosehdotuksista VN/8515/2019**

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Eläketurvakeskukselta lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta, joka sisältäisi lomitussääntöjen kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lainmuutosehdotukset.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalousyrittäjien lomituspäätöslaki (1231/1996), turkistuottajien lomituspäätöslain (1264/2009), poronhoitajien sijaisavusta annettua lakia (1238/2014) sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:ää.

Eläketurvakeskus kiinnittää lausunnossaan huomiota pääosin vain tietojen välittämistä koskeviin seikkoihin.

Säännösmuutoksen taustalla on muun muassa se, että YEL-vakuutetut kotieläintuottajat ovat tulossa maatalousyrittäjien lomitussääntöjen ja näin ollen lomituspäätöslain myöntävien paikallisyksiköiden (kunnan viranomainen) olisi tarve saada tietoja YEL-vakuutettujen kotieläintuottajien YEL-vakuutuksesta sekä tietoja eläkepäätyksistä. YEL-vakuutukset on siis otettu muista eläkelaitoksista kuin Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta (Mela).

Voimassa olevan lomituspäätöslain 45 §:n mukaan paikallisyksiköllä ja eläkelaitoksella on oikeus salassapitosääntöjen ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada maksutta lomituspäätöslain säädettyjen tehtäviensä toimeenpanossa välttämättömiä tietoja toisiltaan sekä muilta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitettu viranomaisilta.

Lomituspäätöslain 45 §:ää ei ehdoteta muutettavaksi. Sääntöjen mukaisesti sekä Melalla että paikallisyksiköllä on oikeus saada tietoja Eläketurvakeskukselta, joka on julkisuuslain 4 §:ssä tarkoitettu viranomainen. Sääntö mahdollistaa tiedonsaannin myös muilta eläkelaitoksilta. Näin ollen paikallisyksikön tiedonsaantioikeudesta on siis laissa säädetty.

Paikallisyksiköiden tarvitsemat tiedot ovat talletettuina pääosin eläke- ja ansaintarekistereihin, joissa tietojen rekisterinpitäjinä ovat Eläketurvakeskus sekä Eläketurvakeskus ja eläkelaitokset yhdessä. Eläke- ja ansaintarekisterin tietoja välitetään eläkelaitoksille rajapintojen ja katseluyhteyden välityksellä. Melalla on siis pääsy näihin tietoihin rajapinnan kautta, koska Mela tarvitsee tietoja omassa toimeenpanossaan. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään, että Melalle avattua rajapintaa käyttäen paikallisyksikön tarvitsemat tiedot

LA, RE/Ulla Suotunen, Jussi Välimaa

1.8.2022

luovutettaisiin suoraan Melan omistamaan tietojärjestelmään, josta Mela välittäisi ne paikallisyksikölle.

Kun tiedot luovutettaisiin suoraan Melan omistamaan tietojärjestelmään, on arvioitava saisiko Mela näin toimittaessa tietoja, jotka eivät olisi sen omassa toimeenpanotehtävässä välttämättömiä. Tämän epäselvyyden välttämiseksi voimassa olevaa lomituspäätöslain 9 § 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Melan vastuusta eläkelaitoksen ja paikallisyksiköiden tehtävissään käyttämästä maatalousyrittäjien lomituspäätösten tietojärjestelmästä säädettäisiin laissa. Vastuu tietojärjestelmästä edellyttää rekisterinpitäjyyttä ja vastuuta järjestelmässä olevien tietojen oikeellisuudesta.

Mela käsittelee siis paikallisyksiköiden tarvitsemia tietoja samassa tietojärjestelmässä, kuin missä Mela käsittelee sen omassa toimeenpanossaan tarvitsemia lomituspäätöslain 45 §:n mukaisia tietoja. Lisäksi Mela tarvitsee kyseisiä tietoja valvontatehtävässään.

Tietosuojalain mukaan sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan periaate merkitsee sitä, että rekisterinpitäjän tulee oletusarvoisesti käsitellä vain käsittelyn kunkin erityisen tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Velvollisuus koskee kerättyjen henkilötietojen määrää, käsittelyn laajuutta, säilytysaikaa ja saatavilla oloa.

Koska ehdotetun lomituspäätöslain 9 §:n 2 momentin mukaan Melalla on vastuu kyseisen järjestelmän tiedoista ja oikeus käsitellä kaikkia järjestelmässä olevia tietoja, niin voidaan katsoa, että Melalla on asetuksen edellyttämä tarkoitus tietojen käsittelyyn. Näin ollen Eläketurvakeskus katsoo, että Mela voi välittää paikallisyksiköille muulta viranomaiselta saatuja tietoja YEL-vakuutettujen kotieläintuottajien YEL-vakuutuksesta sekä eläkepäätöstietoja, vaikka se ei niitä välitystehtävän yhteydessä tarvitsisikaan omaan toimeenpanoonsa.

Tietojen minimointiperiaatteen mukaisesti on kuitenkin huolehdittava siitä, että Melassa pääsy lomitusratkaisuja koskeviin tietotarpeisiin rajataan minimiin muun muassa käyttöoikeuksien ja tietojen tallentumisen osalta. Melalla on joka tapauksessa paikallisyksiköiden valvojan ominaisuudessa pääsy vastaaviin tietoihin. On myös varmistettava se, että lomitussyksikön tietojen saatavuus rajataan vain välttämättömiin tietoihin.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että sosiaali- ja terveysministeriössä on suunniteltu, että lomitustalouseläinlain kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa uudistettaisiin eri lomitustalouseläinlakeihin sisältyvät tiedonsaantioikeutta koskevat säännökset. Tämän vuoksi olisi tarkoituksenmukaista

LA, RE/Ulla Suotunen, Jussi Välimaa

1.8.2022

toteuttaa tietojen välitys paikallisyksiköille tässä vaiheessa ilman mahdollisia väliaikaisia tietojärjestelmämuutoksia ja merkittäviä kustannuksia.

Eläketurvakeskus

Karoliina Kiuru

Sari Alanko